

Alle vleermuizen hebben puntige, sterke tanden. Sommige lezers van dit tijdschrift zullen des avonds wel eens het eigenaardige knarsende geluid waargenomen hebben, als een vleermuis, een meikever of ander hardvleugelig insect in de lucht te pakken kreeg en 't met zijn sterk gebit kraakte.

Zijn de hier te lande voorkomende onschuldige wezens, in de tropen, waar ze grooter en talrijker zijn, kunnen ze onder de carnivoren of vleeschetenden gerangschikt worden. De „vliegende honden” op Java, de „vliegende vossen” op Ceylon, die een vleugelspanning van een Meter hebben, en de „Vampirs” in Brazilië voeden zich wel is waar ook met vruchten, doch vallen ook kleine zoogdieren aan en zuigen, zooals beweerd wordt, slapende runderen en zelfs menschen het bloed uit.

Dat men er dáár jacht op maakt en ze tracht te dooden, is begrijpelijk, doch dat de inheemsche soorten, die des avonds het dagwerk der zwaluwen voortzetten, nog door onwetenden van 't leven beroofd worden is te betreuren, en het is zeker de taak van ouders en onderwijzers om de jeugd met het leven en de gewoonten dezer nuttige dieren vertrouwd te maken, opdat ze niet, zooals thans maar al te vaak gebeurt, in stallen en schuren meedogenloos worden doodgeslagen.

Heerde, Juli 1905.

J. J. VAN HEEKEREN.

DE NESTBOUW VAN ONZE VOGELS.

Waar het geldt het juiste inzicht in natuurverschijnselen, kan niet gezegd worden, dat overdaad schaadt. Hoe meer gegevens, hoe dichter bij de waarheid. Dit ter verklaring van het volgende.

Als eene bijdrage tot de kennis van onze vogels, wil ik hieronder laten volgen, aan de hand van Albarda's bekende naamlijst, eenige bijzonderheden der nestbouw, die mij uit eigen ervaring bekend zijn. In de meeste gevallen komt het mij overbodig voor uit te weiden over de samenstelling van het nest of de kleur der eieren, primo omdat deze bijzonderheden door ieder aan het materiaal in musea kunnen nagegaan worden en secundo omdat ik van meening ben, dat zelfs de beste beschrijving nog maar eene voorstelling geeft, die een heel eind van de waarheid af is. Ik zie bijv. geen kans het Vlaamsche Gaaienei zóó te beschrijven, dat iemand, die zoo'n ei nooit in natura zag, het daaruit herkennen kan.

Regel is, dat iederen dag een ei gelegd wordt, totdat het legsel voltallig is en wel in de vroege morgenuren.

Roek. De roekenkolonies zijn, waar ze weinig of niet gestoord worden, zeer dicht bevolkt. De nesten worden zoo hoog mogelijk gebouwd, vijf tot tien nesten in een boom is dan geen zeldzaamheid. Behalve op groote buitenplaatsen worden de roeken echter veel vervolgd. Nog ver in den broedtijd ziet men somtijds gezelschappen, die uit slechts enkele paren bestaan, zich hier of daar vestigen. Dit zullen wel gedeelten zijn eener grootere kolonie, die elders verjaagd is. De eieren, gewoonlijk vijf in getal,

worden tusschen 25 Maart en 10 April gelegd, naargelang het weer meer of minder gunstig is. In een dorp in Limburg zag ik, hoe de nesten in Mei worden uitgestooten, om de kale jongen te verzamelen en op te eten.

Raaf. Mij zijn van zeer nabij bekend de bijzonderheden van een nest in Overijsel. Dit nest, dat elk jaar op nieuw gebruikt werd en daardoor aanmerkelijk in omvang was toegenomen, bevond zich in een dikken spar en bevatte reeds eind Februari eieren. Een ander jaar bevatte het nest in het midden van Maart zeven eieren, die reeds een dag of tien bebroed waren.

De eieren zijn maar zeer weinig grooter dan kraaieneieren.

Kauw. Bij gebrek aan geschikte nestplaatsen in gebouwen en holle boomen nemen de kauwen ook konijnenholen voor lief. Ik nam dit waar in de Haagsche duinen. Het normale aantal eieren is vijf, het legsel is einde April begin Mei voltallig. Bij uitzondering komt het voor, dat het ei geheel ongevekt is, dus de kleur van een spreuwen ei vertoont.

Kraai. Het nestelen op den grond, door Schlegel en Albarda vermeld, heb ik nooit gezien, wel dikwijls in zeer lage dennen en berken in de duinpannen. Het normale aantal eieren is vijf, bij uitzondering zes of zeven, het legsel is voltallig in de tweede helft van April.

Ekster. Waar de eksters in de buurt van menschen wonen, zoeken ze de hoogste boomen uit om het nest te bouwen. In de duinen en op de heide moeten zij zich soms tevreden stellen met lage berkenboompjes en meidoornstruiken, dikwijls nog geen meter boven den grond. Half Maart zijn de vogels al bezig het nest in orde te maken, vóór half April bevat het echter zelden eieren, meestal is het legsel eerst in de tweede helft van de maand voltallig. Het normale aantal eieren is vijf à zes, bij uitzondering zeven.

Vlaamsche Gaai. De gaaien nestelen bij voorkeur in dennen en sparren, eschdoorns en meidoorns. In eenzame streken is het nest dikwijls zoo laag, dat men het met de hand kan bereiken. Een paar maal vond ik het nest ook in een hollen boom, op een oud kauwennest. Het normale aantal eieren is vijf, zelden zes of zeven. Het legsel is eerst in het begin van Mei voltallig. Is het nest reeds meermalen verstoord, dan worden de eieren belangrijk kleiner, tot de grootte van een lijsterei en nemen de peervormige gedaante van een kievitse ei aan.

Wielewaal. In het gemengde loofbosch zijn het vooral de jonge eiken, die ze voor het nest uitkiezen. Tegen ca. tien nesten in eiken, zag ik twee nesten in eschdoorns en één in een elzenboompje. De hoogte boven den grond bedroeg twee tot vijf meter. Men vraagt zich af, waarom de vogels aan een dun boompje de voorkeur geven, terwijl het nest in de uiteinden der horizontale zijtakken van dikke boomen haast absoluut veilig zou zijn. Ik heb mij dat nooit kunnen verklaren. Onder de bouwmaterialen van het nest komen dikwijls stukken papier, draadjes wol, touwtjes enz. voor. Daar de wielewalen begin Mei terug zijn en gewacht moet worden tot de eiken bladeren hebben, kan men het voltallige legsel van vier of vijf eieren eerst in het laatst van Mei of begin Juni verwachten.

Indien een gunstig toeval niet te hulp komt, is het opzoeken van een wielewaalnest een zaak van geduld en voorzichtigheid, daar het altijd zeer goed tusschen de bladeren verborgen is.

Grauwe Klauwier. De grauwe klauwier nestelt in doornstruiken, bramen, meidoorns en duindoorns, $\frac{1}{2}$ tot 2 meter boven den grond. Eens zag ik een nest op een zijtak tegen den stam van een grooten boom, op ca. 4 meter boven den grond. Het normale aantal eieren is zes, bij uitzondering zeven. Het legsel is pas begin Juni voltallig.

Spreeuw. Het normale aantal eieren is vijf, bij uitzondering zes. Meestal hebben de spreeuwen eerst in het begin van Mei eieren, slechts bij zeer gunstig weer wat vroeger.

Groenling. De groenling plaatst het nest in allerlei jonge boomen op de lagere zijtakken tegen den stam, ook tusschen het latwerk tegen begroeide muren. Het legsel van vijf eieren is in de eerste helft van Mei voltallig.

Vink. De vinken zijn niet kieskeurig in het uitkiezen van de nestplaats, boomen van allerlei soort en grootte zijn van hunne gading. Nu eens bouwen ze het nest op horizontale takken van vruchtboomen, dan weder tegen den dikken stam van eiken en beuken, ook in allerlei heesters en stamrozen. Ze schijnen eenigen voorkeur te hebben voor de boomen langs wegen en in tuinen. De hoogte boven den grond varieert tusschen een en tien meter. Het aantal eieren is vier of vijf, in het begin van Mei is het legsel voltallig.

Kneulje. Het nest bevindt zich altijd bij den grond, in duindoornstruiken of lage dennetjes, goed verscholen tusschen het dorre gras of het hoge heidekruid. In onze duinen vond ik het legsel van vijf eieren voltallig omstreeks midden Mei, in het zuiden van België vond ik in Juli nog eieren. Waarschijnlijk broeden ze tweemaal in het seizoen.

Huismus. De nestgelegenheden in gebouwen en tegen met klimop begroeide muren komen het eerst in aanmerking, in de tweede plaats boomgaten, tenslotte bouwen ze een groot nest vrij in de takken der boomen. Twee- of driemaal in het jaar brengen ze een nest jongen groot. Het eerste legsel heeft vijf eieren, het tweede gewoonlijk vier. Omstreeks midden April hebben de musschen pas de eerste eieren.

Ringmuss. De ringmusschen nestelen in holle boomen, uit nood vullen ze wel eens een oud kraaien- of eksternest geheel met zachte stoffen op. Het legsel van vijf eieren, waarbij dikwijls, maar niet altijd, een van de andere afwijkend gekleurd ei voorkomt, is in de eerste helft van Mei voltallig.

Goudvink. Het nest wordt graag in jonge boompjes geplaatst, eenige meters boven den grond. De vijf eieren zijn in het begin van Mei gelegd.

Rietgors. Het nest bevindt zich meestal vlak bij den grond, tusschen het dichte bosch van braamranken, kleefkruid enz. aan de oevers van groote en kleine wateren. Het legsel van vijf eieren is in de tweede helft van Mei voltallig.

Geelgors. De geelgorzen plaatsen het nest op den grond tusschen het heidekruid, dikwijls aan den voet van kleine boompjes. Het normale getal der eieren is vijf. Er worden twee broedsels in het jaar grootgebracht, in April en in Juni.

Leeuwerik. Het nest is slechts een met fijne worteltjes belegd kuiltje tusschen het gras. Het normale aantal eieren is vier. De leeuwerikken broeden eveneens tweemaal, in April en Juni.

Witte Kwikstaart. De witte kwikstaart schijnt voor het nest den mensch niet meer te kunnen missen. Ze bouwen altijd op daken, in muurgaten, in tuinhuisjes, onder bruggen, tusschen rijshout van beschoeiingen enz. Het normale aantal eieren is zes. Het legsel is in de tweede helft van April voltallig.

Boompieper en Graspieper. Deze piepers bouwen beide een diep nestje tusschen de grashalmen, rustende op den grond. Alleen bewoont de boompieper drogere streken dan de graspieper. Het normale getal van vijf eieren is omstreeks half Mei voltallig. Bij beider eieren komt de krans om het stompe einde veel voor, bij die van de boompieper zijn de vlekken veel meer roodbruin.

Boomkruipertje. Het Boomkruipertje nestelt in boomgaten, achter losse lappen schors, en in knotwilgen. De bekende ziekelijke uitwassen aan iepen vormen dikwijls mooie nestgelegenheden voor boomkruipertjes en meezen. De zes tot acht eieren worden omstreeks half Mei gelegd.

Boomklever. De door spechten gemaakte nestgaten in beuken worden door boomklevers bij voorkeur gebruikt, waarbij de opening zoo noodig door klei vernauwd wordt. Het legsel bestaat uit zes tot acht eieren en is in de eerste helft van Mei voltallig.

Koolmees en Pimpelmees. De meezen nestelen in boomgaten en hebben geen voorkeur voor een bepaalde boomsoort. Het aantal eieren varieert tusschen zes en twaalf, het tweede legsel bevat minder eieren dan het eerste, dat tegen het einde van April of het begin van Mei voltallig is.

Zwarte Mees, Zwartkopmees en Kuifmees. De zwarte mees is aan dennenbosschen gebonden en komt overigens in nestbouw met de vorige soorten overeen. De zwartkopmees nestelt in knotwilgen in de nabijheid van water. De kuifmees bewoont drogere streken en nestelt eveneens in allerlei holle boomen.

Staartmees. De staartmees nestelt in doornstruiken laag boven den grond of in boomen tegen den stam, tot tien meters hoogte. Het aantal eieren van het eerste legsel is acht, van het tweede vijf à zes. De staartmeezen hebben in het midden van April het eerste legsel reeds voltallig. 's Nachts kruipt het mannetje bij het broedende wijfje in het nest. In de duinstreken, waar de eiken meestal dik met het grijze korstmos bedekt zijn, bestaat de buitenbekleding van het nest uit datzelfde mos, waardoor het slechts een verdikking van den stam lijkt. Het valt dan zóó weinig op, dat men dikwijls nog lang en nauwkeurig alle plaatsen van den stam, waar zijtakken ontspringen, moet inspecteren, vóór men het in het oog heeft. Van binnen is het dik gevoerd met veertjes. Het geheel zit echter vrij los in elkaar, zoodat, als men het van den stam tracht los te maken, het wondermooie nestje spoedig een vormloze klomp wordt.

Vento.

P. TESCH.

(Wordt vervolgd.)

EXCURSIES OP SCHOUWEN EN DUIVELAND.

(Vervolg.)

Wij stonden mal te kijken; we moesten dien nacht toch een onderkomen hebben. Dus gingen we maar op weg naar Haamstede, ongeveer een uur verder. Waar we dien dag steeds in de zon hadden geloopen op open en vlak terrein, deed ons de wandeling naar Haamstede langs een lommerrijken weg met schilderachtige boschjes ter weerszijden daarvan, waaruit hier en daar de blanke duinen te voorschijn kwamen, ons zeer aangenaam aan. Natuurlijk troffen we daar de planten aan, die we gewoon zijn bij ons in 't Westen langs wegen met kreupelboschjes en slootkantjes aan te treffen, als *Geranium Robertianum* (Stinkende Ooievaarsbek), *Eupatorium cannabinum* (Koninginnekruid), *Spiraea ulmaria*, *Scutellaria galericulata* (Gemeen Glidkruid), hier en daar *Polypodium vulgare* (Naaktvaren), *Epilobium hirsutum* (Ruige Basterdwederik), *Chelidonium majus* (Stinkende Gouwe), *Geum urbanum* (Gemeen Nagelkruid), *Phalaris arundinacea* (Kanariegras). Eindelijk bereikten we Haam-